

הרב מיכאל רוזנצווייג – מקורות נוספים ביחס יבום וחליצה

Page 1 of 2 – YIJE 5772 – Set 4

- 1 תלמוד בבלי מסכת יבמות דף לה:-לו.
- 2 אמר אביי: בביאה - כולי עלמא לא פליגי דלא פטרה, כי פליגי - בחליצה, רבי יוחנן סבר: חליצת מעוברת שמה
- 3 חליצה, ביאת מעוברת לא שמה ביאה; ר"ל סבר: ביאת מעוברת לא שמה ביאה, וחליצת מעוברת לא שמה חליצה.
- 4 אמר ליה רבא: מה נפשך? אי ביאת מעוברת שמה ביאה - חליצת מעוברת שמה חליצה, ואי ביאת מעוברת לא
- 5 שמה ביאה - חליצת מעוברת נמי לא שמה חליצה, דהא קי"ל דכל העולה ליבום - עולה לחליצה, וכל שאין עולה
- 6 ליבום - אינו עולה לחליצה!;
- 7 תוספות מסכת יבמות דף לה עמוד ב
- 8 כי פליגי בחליצה - ובביאה מודה שלא יבא לידי איסור.
- 9 חידושי הרמב"ן מסכת יבמות דף לה עמוד ב
- 10 אי ביאת מעוברת שמה ביאה חליצת מעוברת שמה חליצה. פי' דאי משום איסור ספיקא כיון שעבר ובא עליה אמאי
- 11 לא נפטרה צרה, ואע"ג דאיכא חייב לאוין ועשה שאם בעלו לא קנו וצריכה חליצה, התם איסור דבר אחר גורם לה
- 12 ורחמנא רבינהו, אבל הכא אם כשהיא מעוברת אינה ראויה ליבום שאם בא עליה לא קנה, אם כן אשת אח שלא
- 13 במקום מצוה היא ולחליצה נמי לא חזיא.
- 14 תלמוד בבלי מסכת יבמות דף מא עמוד א
- 15 מתני'. היבמה לא תחלוץ ולא תתייבם - עד שיש לה שלשה חדשים.
- 16 תלמוד בבלי מסכת יבמות דף מא עמוד ב
- 17 מ'. בשלמא לא תתייבם, שמא יהיה הולד בן קיימא, וקא פגע באיסור אשת אח דאורייתא, אלא לא תחלוץ, אמאי?
- 18 לימא, תיהו תיובתא דר"י, דאמר: חליצת מעוברת שמה חליצה! ולאו מי אותביניה לר' יוחנן חדא זימנא? לימא,
- 19 מהא נמי תיהו תיובתא! לא, הכא היינו טעמא, שמא יהא ולד בן קיימא, ונמצאת אתה מצריכה כרוז לכהונה.
- 20 ונצרכה! דלמא איכא דהואי בחליצה ולא הוי בהכרזה, ומפסולה מן הכהונה. תינח אלמנה, גרושה מאי איכא
- 21 למימר? משום דמפסיד לה מזונות. תינח נשואה; ארוסה, גרושה מאי איכא למימר? אלא משום דרבי יוסי, דתניא:
- 22 מעשה באדם אחד שבא לפני רבי יוסי, א"ל: מהו לחלוץ בתוך ג' א"ל: לא תחלוץ. ותחלוץ, ומה בכך! קרא עליו
- 23 מקרא זה: +דברים כ"ה+ אם לא יחפוץ, הא אם חפץ - יבם, כל העולה לייבום עולה לחליצה כו'.
- 24 תוספות מסכת יבמות דף מא עמוד ב
- 25 קרא עליו המקרא הזה - וא"ת לר"ל תקשי ליה מרבי יוסי וי"ל דלר"ל נמי אינה חולצת תוך ג' משום דאינה עולה
- 26 ליבום.
- 27 רש"י מסכת יבמות דף מא עמוד ב
- 28 אלא משום דרבי יוסי - כל העולה ליבום כו' וזו הואיל ואינה עולה ליבום בתוך ג' כדאמרן לעיל שמא יפגע באשת
- 29 אח אינה עולה השערה לפני הזקנים לחליצה ולרבי יוחנן לא תיקשי דאי חלצה ודאי חליצה דהאי אינה עולה
- 30 לחליצה לאו חליצה פסולה משמע שהרי כמה נשים שנינו חולצות ולא מתייבמות היכא דלא אפשר אלמא חליצה
- 31 היא ומיהו היכא דאפשר לאמתוני עד שתראה ליבום משהינן.

הרב מיכאל רוזנצווייג – מקורות נוספים ביחס יבום וחליצה

Page 2 of 2 – YIJE 5772 – Set 4

- 1 תלמוד בבלי מסכת יבמות דף מד עמוד א
- 2 מי שהיה נשוי וכו'. ונייבם לתרוייהו! א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן, אמר קרא: +דברים כ"ה+ אשר לא יבנה את בית
3 אחיו, בית אחד הוא בונה, ואין בונה שני בתים. ונחלוץ לתרוייהו! אמר מר זוטרא בר טוביה, אמר קרא: +דברים
4 כ"ה+ בית חלוץ הנעל, בית אחד הוא חולץ, ואין חולץ שני בתים. ונייבם לחדא ונחלוץ לחדא! אמר קרא: +דברים
5 כ"ה+ אם לא יחפוץ, הא חפץ - ייבם, כל העולה ליבום - עולה לחליצה, כל שאין עולה לייבום - אין עולה לחליצה;
6 ועוד, שלא יאמרו בית מקצתו בנוי ומקצתו חלוץ. ויאמרו! אי דמייבם והדר חליץ הכי נמי, אלא [דלמא] חליץ והדר
7 מייבם, וקם ליה בלא יבנה. ואימא: כי איכא חדא - תתקיים מצות יבום, כי איכא תרתי - לא תתקיים מצות יבום!
8 א"כ, צרת ערוה דאסר רחמנא למה לי? השתא ב' בעלמא, אמרת לאו בני חליצה ויבום נינהו, צרת ערוה מיבעיא?
9 אלמה לא? אצטריך, סד"א ערוה אבראי קיימא ותתייבם צרתה, קמ"ל דאסירא! אלא, יבמתו יבמתו - ריבה.
- 10 תוספות מסכת יבמות דף מד עמוד א
- 11 ונייבם לחדא ונחלוץ לחדא אמר קרא אם לא יחפוץ כו' - אית ספרים דגרסי מקמי הכי ונחלוץ לחדא ונייבם לחדא
12 אמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה ונראה דל"ג דלא צריך קרא להכי דכיון דחליץ לחדא א"א
13 לייבם שניה כיון דאין עולה לחליצה כדאמר לעיל דאינו חולץ שני בתים [ועוד דאינו חולץ לשני בתים] משמע
14 השניה מותרת לשוק בולא כלום וקרא דלא יבנה אייתר לכדדרשינן פ"ק (לעיל דף י. ושם) לנתק החלוצה מכת
15 ללאו.
- 16 כל שאינו עולה כו' - וא"ת והרי חרש וחרשת דאינן עולים לחליצה ועולים לייבום כדאמר בפרק חרש (לקמן דף
17 קיב:) ויש לומר דהתם בני חליצה נינהו אלא דפומייהו הוא דכאיב להו.
- 18 חידושי הרמב"ן מסכת יבמות דף מד עמוד א
- 19 ה"ג בנוסחי ונייבם לתרוייהו והדר ונחלוץ לתרוייהו והדר ונחלוץ לחדא ונייבם לחדא ונחלוץ
20 לחדא, וכולהו משום דתמיהא לן מילתא היאך אחת מפקעת זיקה מצרתה בין ביבום בין בחליצה, והצרפתיים
21 מוחקין ונחלוץ לחדא ונייבם לחדא משום דמקרא דאינו חולץ שני בתים מיניה שמעינן דבחליצה אחת מותרת
22 שתיהן לשוק, ועוד דלר"ל דאמר צרה בכרת תיקשי דהכא מוקי לה קרא אלא דומיא דחלוצה עצמה, ואיני רואה
23 דבריהם למחוק הספרים, אלא הכי קאמר מדקס"ד שאין שתי נשים פוטרות זו את זו מזיקה כשם שאין פוטרות זו
24 את זו בגט אחד משו"ה קס"ד דכי אמר רחמנא ואינו חולץ שני בתים גזירת הכתוב שלא יחלוץ לשתיים אלא על
25 כרחו ייבם אחת מהן, דבחדא הוא דתלא רחמנא בדידיה שמא לא תמצא חן בעיניו, בשתיים יקח איזו שירצה, הלכך
26 יחלוץ וייבם, וממעט לה מכיון שלא בנה דאפילו לר"ל מיעוטא הוא שלא יבנה בכולן, מיהו לא מוקמינן ליה לאפוקי
27 לצרה מדינה דלדידיה לגופיה איצטריך שאין מצות יבום עליו והדר הו"ל אשת אח שלא במקום מצוה, אבל לחלוצה
28 מקום מצוה הוא ודאי ופרח איסור אשת אח מינה לגמרי מסברא, הילכך ליכא אלא לא יבנה, אי נמי יש לומר
29 דהשתא מפרש ואזיל הוא, אבל כיון דמסיק כל העולם ליבום וכו' תו לא צריכין להך דרשא דכיון דאין שתיהן
30 מתיבמות אחת פוטרת את חברתה אפילו מחליצה בין ביבום בין בחליצה דידה, והדר מייתר קרא דכיון שלא בנה
31 ללאו דחלוצה, וצרה לר"ל כדקיימא קיימא, ובהלכות דגרסי ונחלוץ ונייבם כל העולה ליבום אפשר הוא לפי מה
32 שפרשתי, מיהו מאי דגרסי ועוד שלא יאמרו בית מקצתו בנוי ומקצתו חלוץ נראה טעות דאנן לדאורייתא קאמרי',
33 ושמא כך פירושה של גירסא זו וכ"ת נהי דמדאורייתא אינה עולה לחליצה מדרבנן תעלה שלא יאמרו ראינו יבמה
34 יוצאת בלא כלום, אדרבה אי נימא ייבם ויחלוץ יאמרו בית מקצתו בנוי ומקצתו חלוץ ואתי ליבומי אחר חליצה, ואין
35 גירסא זו נכונה אלא שהיא במיעוט נוסחאות ובהלכות.